

Dr. Asmin Kavas¹
Araştırmacı

Şehir Çalışmaları Programı
Bölge Çalışmaları Programı

TÜRKİYE'DE BABALAR ÇOCUK BAKAMIYOR

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin azaltılması, kadının toplumsal yaşamda daha görünür hale gelmesi, anne ve babanın ilgisinden tam fayda sağlayan sağlıklı nesillerin yetişmesi amacıyla; Avrupa Komisyonu 2017 yılında “İş-Yaşam Dengesi Yönergesi”ne² ilişkin bir öneriyi kabul etti. Yönergede babalık izni ve ebeveyn izni olmak üzere iki kavramın önemi üzerinde duruluyor. Her iki izin biçimi de özellikle çalışan baba ve ebeveynlere yönelik benzer amaçlar için düzenlenmiş olsa da, Yönerge bu iki izin türü arasındaki kavramsal ayrıma önem vermiş.

Yönergeye göre **babalık izni**, bir çocuğun doğumundan hemen sonra çalışan babalara kısa süreli verilen ücretli izindir. Bu izinlerin süresi Avrupa Birliği (AB) üye ülkelerinde ortalama 9 gün; Türkiye’de ise 2016 yılında yapılan düzenlemelerle eşinin doğum yapması halinde memurlara 10 gün, taşeron işçilere ise 5 gün verilen ücretli izin şeklindedir. Eşitsizliğin kaldırılması, aile ve çalışma yaşamının uzlaştırılmasına ilişkin önlemler kapsamında ele alınan **ebeveyn izni** ise AB Temel Haklar Şartı’nın 33. Maddesinde bir sosyal hak olarak düzenlenmiş ve Yönerge’ye de bu şekilde yansımıştır. Bu izin, çalışan anne ve babalara, yeni doğan çocuklarına bir süre bakabilmeleri için sosyal güvenlik, istihdam ve tazminat açısından kendilerini bir derece güvencede hissederek verilen izin olarak tanımlanmaktadır. Bu izin süresi de ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. AB

¹ <http://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1339/Asmin+Kavas>

² Çalışmanın detayları için bkz: “Directive Of The European Parliament And Of The Council On Work-Life Balance For Parents And Carers And Repealing Council Directive 2017”, European Commission, 2017.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2017%3A253%3AFIN>

üye devletlerinde erkek çalışanların çalışma dönemleri göz önünde bulundurularak, ortalama dört ay veya daha uzun bir süre için ücretli ebeveyn izni verilirken; Türkiye'de ise 2016 yılında Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında yapılan düzenleme ile "çocuğun mecburi ilköğretim çağına başladığı tarihi takip eden ay başına kadar anne veya babadan birisi kısmi süreli çalışma izni talebinde bulunabilir" şeklinde düzenlenmiştir. Bu talep, işveren tarafından karşılanır ve geçerli fesih nedeni sayılmaz. Anne veya babadan birinin çalışmaması halinde çalışan eş, kısmi süreli çalışma talebinde bulunamaz. Yönerge'de birçok ülkede ebeveyn iznine olan talebin, babalık izni kadar tercih edilmediğinin vurgusu yapılmıştır. Ebeveyn izin hakkı tanınan birçok ülkede, izin dönemi boyunca ücrete yönelik düzenlemelerde herhangi bir öneri ya da kısıtlama getirilmediği, tazminat seviyelerinin belirlenmediği, özel sektörde ebeveynlik izni için ücret düzenlemesinin daha çok işverenin inisiyatifine bırakılması da bu izne başvurulmama gerekçesi olarak gösterilmiştir.

Avrupa Komisyonu Yönerge kapsamında, "Babalık ve Ebeveyn İzni Üzerindeki Potansiyel Değişiklikler" başlıklı bir rapor³ hazırladı ve rapor çeşitli ülke incelemeleri üzerinden babalık ve ebeveynlik izinlerine ilişkin çarpıcı sonuçlara yer verdi. "Babalık ve Ebeveyn İzni Üzerindeki Potansiyel Değişiklikler" başlıklı bu rapor, kamu istişaresi ve iki aşamalı sosyal ortak görüşmelerinin sonuçları ve beraberindeki etki değerlendirmesinin analizine dayanıyor. Rapor aynı zamanda ebeveynlerin iş-yaşam dengesini destekleyen ve birbirini güçlendirecek kapsamlı bir tamamlayıcı yasal ve politik önlemler paketini ortaya koyuyor. Rapor kapsamında yapılan iki aşamalı sosyal ortak görüşmeler Türkiye'de dâhil olmak üzere 20 ülke üzerinden 100 kişi ile yapılan derinlemesine mülakat ve mevcut yasaların inceleme yöntemleri üzerinden ele alınmış. Araştırma 2 farklı parametreden yola çıkılarak gerçekleştirilmiş;

- i) Anne ve babaya verilen doğum izin süreleri (sayı)
- ii) Anne ve babaya ebeveynlik izni süreleri (sayı)

Araştırmanın sonuçlarına göre çocukla geçirilen zaman ve babanın ev işlerine katkısında Avrupalı babalar ilerleme gösteriyor. Türk babaların karnesi ise zayıf. Avrupa'da son yıllarda geleneksel kadın ve erkek rollerinde gözle görülen değişimin yaşandığını vurgulayan rapordaki en önemli tespit; Avrupa'da çocukların daha eşitlikçi, ebeveynlerin her ikisiyle de etkileşim içinde olan çocukların bilişsel gelişiminin daha iyi olduğu yönünde. Raporun sonuç bulgularına göre İzlanda ile birlikte İskandinav ülkeleri kadın erkek eşitliğinde tarih yazdı. Rapora göre, dünyanın kadın erkek eşitliği konusunda en gelişmiş ülkelerinden olan **Norveç**'te 2013 yılında yapılan düzenlemeyle birlikte babalar çocukları doğduktan sonra 14 hafta ücretli izin yapabiliyor. Hatta bu izinlerini yasal olarak kullanmak zorundalar. Ayrıca anne ile baba için toplamda ücretli doğum izni 49 hafta. (Türkiye'de bu izin için ayrılan süre 17,5 haftaya (16 hafta annelik izni, 5/10 gün babalık izni) karşılık geliyor). Bunun yanında yine Norveç'te maaşların yüzde 80'inin ödenmesi şartıyla kullanılacak doğum izni süresi ise ebeveynler için toplamda 59 hafta olarak tanımlanmış durumda. Ancak bu değişikliklerde iznin en az 14 haftasının baba tarafından kullanılması şart koşuluyor. Babanın bu izni tam kullanmaması halinde devlet çocuk yardımını azaltıyor. **İsveç**'te ise babaların iki ay zorunlu ücretli doğum izni var. Arzu edenler 240 güne kadar maaş garantili izin yapabiliyor. Doğum izni kullanmayan babaların çocukları devletin çocuk

³ Çalışmanın detayları için bkz: "Equality and shared parental responsibility: the role of fathers"
<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=22220>

yardıma hak kazanamıyor. Ülke şimdi zorunlu izin süresinin 3 aya çıkarılmasını tartışıyor. **İzlanda** da ise iznin üç ayı anneye, üç ayı babaya, üç ayı da birlikte izinli olacak şekilde düzenlendi. Ebeveynlik ücretinin yüzde 100'ü de devlet tarafından karşılanıyor. Raporda en iyi ülkeler sıralamasında yer alan **Danimarka**'da ise ebeveynlere toplam izin süresi 52 hafta. Annelik izni ise 4 haftası doğumdan önce, 14 haftası ise doğumdan sonra olmak üzere uygulanıyor. Annelik ücretinin yüzde 100'ü devlet tarafından karşılanıyor. Doğumu izleyen ilk 14 haftalık süreçte ise babalara kimseye devredemeyecekleri bir izin hakkı veriliyor. Ebeveynler için de 18 hafta annelik, 2 hafta babalık izni ve toplamda 32 haftalık ebeveyn izni veriliyor. Danimarka'da ebeveynler Toplu İş Sözleşmesinde yarı zamanlı çalışmaya bağlı olarak izinlerini 64 haftaya kadar uzatabiliyor. **Finlandiya** ise hem bu raporda hem de OECD'nin Cinsiyet Eşitliğinin Peşinde çalışmasında en iyi ülkeler sıralamasında başı çekiyor. Finlandiya'da hükümet, babalara dokuz haftalık doğum izni veriyor. Babalara bu dönemde maaşlarının yüzde 70'i ödeniyor. Annelere verilen doğum izni ise dört ay. Tüm bunların üstüne bir de çiftler, ek beş aylık ücretli doğum iznini aralarında paylaşabiliyorlar. Doğum izni sona erse bile, ebeveynlerden biri çocuğunun üçüncü yaş gününe kadar evde kalabiliyor. İşe dönmeden önce her ay 528 dolarlık bir ödeme alıyor.

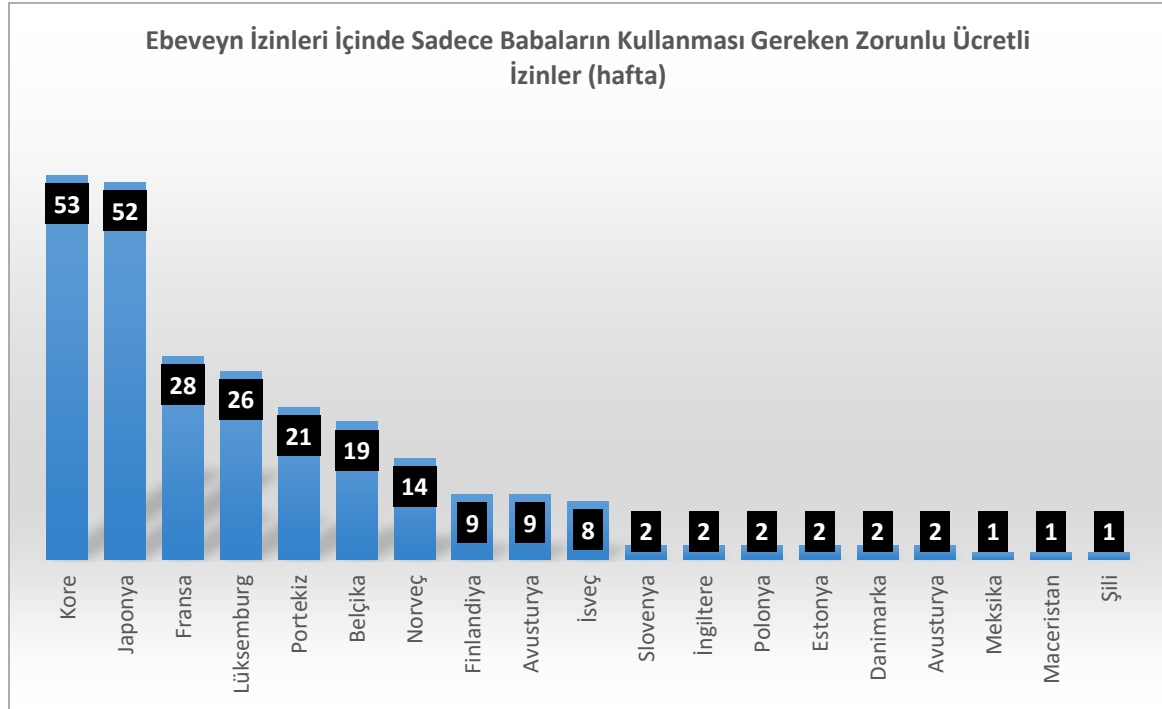
Raporda Türkiye; İngiltere ve Almanya ebeveynlik izinlerinde, Avrupa standartları ile uyumlu olmayan ülkeler arasında değerlendiriliyor. Avrupa'da yeni annelere verilen ücretli annelik izni süresi ortalama 153 gün, Türkiye'de ise 112 gün. Ücretli babalık izni süresinde, Avrupa ortalaması olan 9 güne daha yakınız. Ülkemizde babalara özel sektörde 5, kamuda 10 gün izin veriliyor. Rapora göre ücretli ebeveyn izninde ise sınıfta kalmış durumdayız. AB ortalaması annelere yönelik toplam ücretli izin süresi ortalama 460 gün olurken, babalara yönelik toplam ücretli izin süresi ise ortalama 43 gün olarak belirlenmiş. Oysa Türkiye'de annelik/babalık iznini takiben iznini uzatmak isteyen ebeveynlere sunulan seçenekler ya ücretsiz izin almak ya da yarı zamanlı veya kısmi zamanlı çalışmak şeklinde ele alınıyor. Örneğin kamuda annelik izninin bitimini takiben isteğe bağlı ve ücretsiz olarak kullanılabilen izin, özel sektörde anne ve babalara birinci doğumda altmış gün, ikinci doğumda yüz yirmi gün, sonraki doğumlarda ise yüz seksen gün süreyle haftalık çalışma süresinin yarısı kadar ücretsiz izin verilebiliyor. Kamuda ise annelere 24 ay, babalara 24 aya kadar ücretsiz izin hakkı var. Yarı zamanlı çalışma hakkı da yasal metinlerde daha çok annelerin faydalanacağı şekilde düzenleniyor. Özel sektörde babalara yarı zamanlı çalışma hakkı tanınmazken, bu izin memur babalara ancak eşlerinin de çalışıyor olması koşuluyla veriliyor. Memur anne ve babaların yarı zamanlı çalışmasına yönelik kanunda değişiklik 2016 yılında çıkarılan torba yasayla gerçekleştirildi. Ancak bu hakkın kullanımını düzenleyen yönetmelik henüz çıkmadı. Yarı zamanlı çalışanın maaşı yarım ödeniyor, SGK primi yarım yatıyor, kıdemi yarım hesap ediliyor. Ayrıca yarı zamanlı çalışma durumunda İŞKUR katkısına rağmen gelir kaybı yaşanması da söz konusu. Benzer durum çalışan erkek işçiler için de geçerli. **Almanya**'da ise babalık izni yok. Tüm izinler anne üzerinden gerçekleştiriliyor. Almanya'da annelik izni süresi doğumdan önce 6, doğumdan sonra 8 olmak üzere toplam 14 hafta. 2001 yılında yapılan bir düzenleme ile kadınlara toplam 36 aylık bir doğum izni veriliyor. İlk iki yıl doğumdan hemen sonra, kalanı da çocuk okula başlamadan evvel kullanılabilir. İzin ilk 12 aylık sürecinde ebeveyn maaşlarının yüzde 67'si ödeniyor. Geri kalan ise ücretsiz izin kapsamında değerlendiriliyor. **İngiltere**'de ise annelik izin süresi 39 hafta. İlk 6 haftalık sürede çalışan kadının ücretinin yüzde 90'ı ödenirken, kalan sürede belli bir miktarı ödeniyor. Ebeveyn izni ise her ebeveyn için toplam 13 hafta ve ücretsiz. Ebeveynler izinlerini çocuk 5 yaşına gelene kadar istedikleri vakit kullanabiliyor. Ancak bir yıl

içerisinde 4 haftadan daha fazla izin alamıyorlar. Babalar için ise izin yılda 2 haftayı geçemiyor.

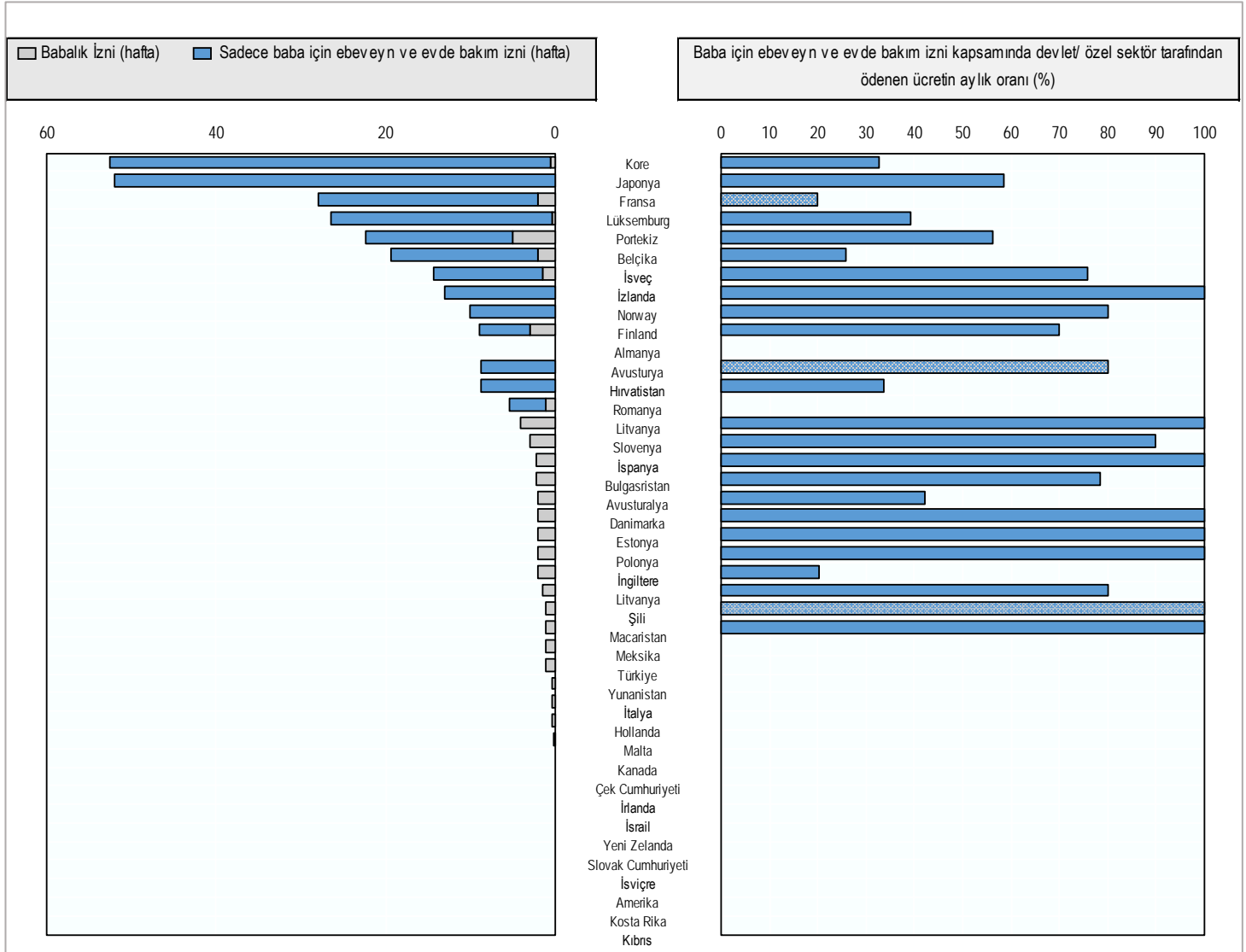
Tablo-1: Ülkelerin Ücretli Babalık ve Toplam Ebeveyn İzinleri

Ülkeler	Ücretli Babalık İzinleri	Devlet/Özel Sektör Desteği	Toplam Ebeveyn İzinleri
Norveç	14 hafta	✓	59 hafta (14 hafta baba tarafından zorunlu kullanılması gereken ücretli izin)
İsveç	8 hafta	✓	64 hafta (8 hafta baba tarafından zorunlu kullanılması gereken ücretli izin)
Danimarka	14 hafta	✓	52 hafta (2 hafta baba tarafından zorunlu kullanılması gereken ücretli izin)
Finlandiya	9 hafta	✓	25 hafta (9 hafta baba tarafından zorunlu kullanılması gereken ücretli izin)
İzlanda	12 hafta	✓	12 hafta
Almanya	Yok	✓	52 hafta
İngiltere	2 hafta	✗	13 hafta (ücretsiz izin)
Türkiye	1 hafta (10 gün memur)	✗	24 ay (ücretsiz izin)

Tablo-2: OECD, (2016) Ebeveyn İzinleri İçinde Sadece Babaların (anneler hariç) Kullanması Gereken Zorunlu Ücretli İzinler (hafta)

Tablo-3: OECD, 2015-2017 Ebeveyn İzinleri İçinde Sadece Babaların Kullanması Gereken Zorunlu Ücretli İzinler (hafta) ve baba için ebeveyn izin kapsamında izinli olunan süre içerisinde devlet/özel sektör tarafından ödenen maaşın/ ücretin aylık oranı (%)

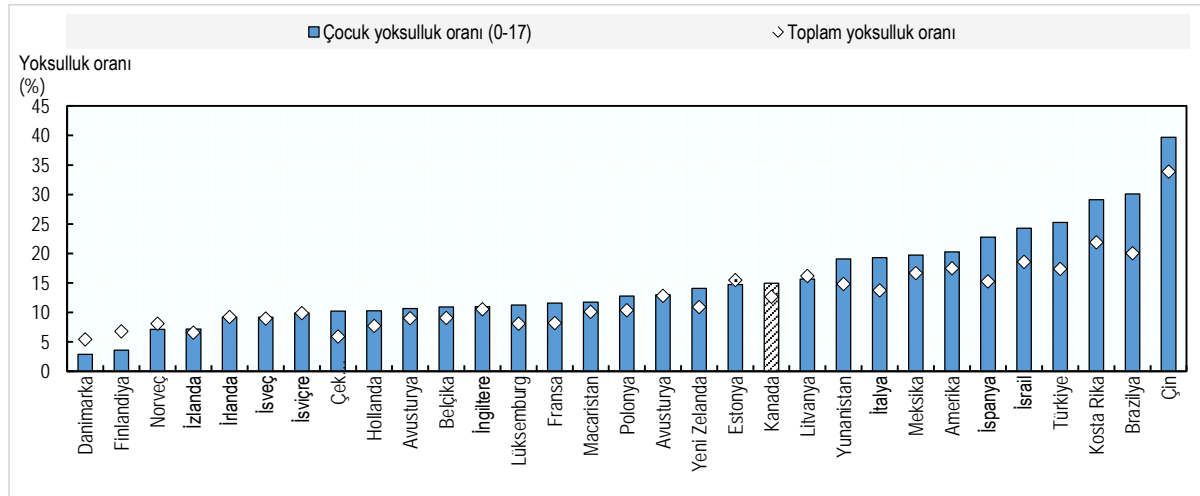
OECD tarafından 2016 yılı verileri kullanılarak oluşturulan, Tablo-2 kapsamında da ele alınan, aile veri-setleri raporuna göre⁴, ebeveyn izinleri içinde sadece babaların kullanması gereken zorunlu ücretli izinleri kullanan ülkelerin listesi verilmiştir. Rapor kapsamında oluşturulan tabloya göre özellikle Kore, Japonya, Fransa, Lüksemburg, Norveç, Finlandiya gibi ülkeler, aylık ücretlerinin önemli bir kısmı devlet/ özel sektör tarafından desteklenen ve babaların (anneler hariç) kullanmak zorunda olduğu ebeveynlik izin sürelerinin (haftalık) başı çektiği ülkeler arasında gösterilmiştir. Tablo-3'te de ülkelere göre babaların ebeveynlik izin türünden yararlanması halinde maaşlarına yönelik verilen destek oranlarına yer verilmiştir. Buna göre Kore, Japonya, Fransa, Lüksemburg, Norveç, Finlandiya gibi ülkelerde ebeveyn izinlerini kullanan babaların aylık maaşlarının büyük bir kısmı ödenmektedir. Tabloya göre Macaristan, Şili, Polonya, Estonya ve Danimarka'da babaların aylık maaşlarının tamamı devlet/özel sektör tarafından karşılanmaktadır. Tablo-1'de de belirtildiği gibi Türkiye bu iki tabloda yer

⁴ Çalışmanın detayları için bkz: "OECD Family Database"
<http://www.oecd.org/els/family/database.htm>

alamamıştır; çünkü Türkiye'de babalara yönelik ücretleri devlet ya da özel sektör tarafından desteklenen bir izin türü yoktur.

Çocuk yoksulluğu ile babalık ve ebeveynlik izinlerinin yetersizliği arasında birbirlerini etkileyen bir ilişki olduğu görülmektedir. Babalık ve ebeveynlik izinlerinin yetersiz olduğu Türkiye, çocuk yoksulluğunda %25,3 oranı ile son sıralarda yer alıyor. Uluslararası metin ve belgelerde çocuk yoksulluğunun temel nedenleri arasında ebeveyn ilgisizliği de bir etken olarak gösterilmektedir. Babalık ve ebeveynlik izinlerinin yetersizliği sonucunda ebeveynlerin çocuklarına karşı gereken ilgiyi gösterememesi durumu, çocuk yoksulluğunun artmasında bir etken olarak değerlendirilebilir. Nitekim OECD tarafından 2016 yılı aile verileri kullanılarak oluşturulan ve Tablo-4'e yansıyan çocuk yoksulluk oranları ile babalık ve ebeveyn izinleri arasında ters bir orantının olduğu görülmektedir. Yani babalık ve ebeveyn izin sürelerinin fazla olduğu ve ücretleri devlet/özel sektör tarafından desteklenen ülkelerde, çocuk yoksulluk oranları daha düşüktür. Tablo-4'te de görüldüğü gibi çocuk yoksulluk oranlarının en düşük olduğu ülkeler, babalık ve ebeveyn izin sürelerinin en fazla olduğu, ücretlerin devlet/özel sektör tarafından en çok desteklediği Danimarka, Finlandiya, Norveç, İzlanda gibi ülkelerdir. Türkiye, Yunanistan, Çin, İtalya gibi babalık ve ebeveyn izin sürelerinin en az olduğu ve ücretlerde devlet/özel sektör desteği olmayan ülkelerde çocuk yoksulluk oranlarının en fazla olduğu ülkeler olarak belirtilmiştir.

Tablo-4: OECD, (2016) Çocuk Yoksulluk Oranı

Türkiye'de babalık karnesinin zayıf olduğu bulgusunu yansıtan benzer bir araştırma da aynı dönemde Anne Çocuk Eğitim Vakfı tarafından (AÇEV) gerçekleştirildi. Türkiye'de babalık algısını ortaya çıkarmak amacıyla Bernard Van Leer Vakfı'nın da desteğiyle gerçekleştirilen "Türkiye'de Babalık" başlıklı araştırma 51 ilden 3235 babanın katılımıyla tamamlandı. Araştırma temel olarak 5 farklı parametreden yola çıkılarak gerçekleştirildi;

- i) 6 yaş altı çocuk bulunan hane sayısı (sayı),
- ii) 0-5 yaş arası çocukların bakımını annelerin üstlenme oranı (%),
- iii) Anne ve baba dışındaki diğer aile fertlerinin (büyükanne, büyükbaba, vs.) çocuklarla 1 ayda ortalama ayırdıkları gün ve saat (gün/saat),
- iv) Kadınların, hane ve hanehalkı bakım işlerine günde ortalama ayırdıkları saat (saat)

v) Babanın günlük çocuk bakımını ve ev işlerini üstlenme oranı (%)

Araştırmanın verilerine göre Türkiye, OECD ülkeleri arasında 6 yaş altı çocuk bulunan hane sayısı en yüksek ikinci ülke (yüzde 35). 0-5 yaş arası çocukların bakımını annelerin üstlenme oranı yüzde 89,6, babaların ise yüzde 1,5. Anneanne, babaanne ve dedeler bu sorumluluğu yüzde 8 oranında üstlenirken, kreş ve anaokulları ise yakın akrabalar ve bakıcılarla birlikte kalan binde 6'lık dilimin içinde. Kadınlar, hane ve hane halkı bakım işlerine (özellikle çocuk) günde ortalama 5 saat 17 dakika, erkekler ise ortalama 1 saat ayırıyorlar. Babanın ev işlerine katkısında en yüksek oran yüzde 48,1 ile ev için alışveriş yapmak. Yemek yapan babaların oranı yüzde 3,6, temizlik yapanların yüzde 3,3, çamaşır yıkayanların yüzde 2,1, evi toplayanların yüzde 3,9, bulaşık yıkayanların oranı ise yüzde 2,8'de kalıyor. Araştırmanın sonuçlarına göre, Türkiye'de babaların yüzde 91'i çocuk bakımında birincil sorumlunun anne olduğunu düşünüyorlar. Araştırmaya katılan babaların yüzde 50'si çocukların günlük bakımları ile hiç ilgilenmediğini belirtiyor. Araştırmaya göre babaların çalışma süresinden sonra çocuklarıyla birlikte geçirdikleri zaman çocukların gelişimlerini desteklemiyor ve babalar hane ve hanehalkı bakım işleri dışında çocuklarına günde ortalama 1-2 saat ayırabiliyorlar. Babaların yüzde 21'i ise çalışma saatlerinin çocuklarına vakit ayırabilecekleri şekilde düzenlenmesini arzu ediyor. Öte yandan babaların yarısı yasal hakları olan babalık iznini ya işyerlerinden izin alamadıkları ya da yasayı bilmedikleri için kullanmadığını belirtiyor⁵.

AÇEV tarafından babalık araştırması kapsamında geliştirilen benzer çalışmalar bazı gelişmiş Avrupa ülkeleri özelinde de yapılmıştır. Ancak bu ülkelerde Türkiye'den farklı olarak, 0-5 yaş arası çocukların bakımını annelerin ve babaların üstlenme oranı neredeyse eşit. Almanya'da "Babaların Anket Sonuçları"⁶ başlıklı Almanya Bülteni tarafından 2000 babayla yapılan derinlemesine mülakat yöntemiyle yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre babaların yüzde 43'ü eşi ve çocuklarıyla daha çok vakit geçirmek istiyor ama bunun için kariyerinden fedakârlık etmeye hazır olmadıklarını belirtiyorlar. 0-5 yaş arası çocukların bakımını annelerin üstlenme oranı yüzde 55, babaların üstlenme oranı ise %40. Yine babaların yüzde 89'u tam zamanlı çalışıyor ve tam zamanlı sürekli bir işe sahip olanların üçte ikisi bu durumdan memnun olduklarını belirtiyor. Kadınlar, hane ve hane halkı bakım işlerine günde ortalama 5 saat, erkekler ise 4 saat ayırıyorlar. Babanın ev işlerine katkısında en yüksek oran yüzde 38 ile ev için alışveriş yapmak. Araştırmanın sonuçlarına göre, Almanya'da babaların yüzde 51'i çocuk bakımında birincil sorumlunun anne olduğunu düşünüyor. Babaların yüzde 54'ü çocuklarıyla evde ve dışarıda oyun oynuyorlar. Norveç'te İstatistik Kurumunun "Norveç'te Kadın ve Erkek"⁷ başlıklı araştırma sonuçlarına göre ise babaların yüzde 40'ı çocuk bakımında birincil sorumlunun anne olduğunu düşünüyor. 0-5 yaş arası çocukların bakımını annelerin ve babaların üstlenme oranı yüzde 45 oranla eşit seviyelerde. Araştırma, babaların çocuklarına günde ortalama 4 saat ayırdıklarını belirtiyor. Bu saatin %80'inini çocuklarla oyun oynamaya ayırdıklarını vurguluyorlar. Babaların ev işlerine katkısında en yüksek oran yüzde 55 ile ev işleri ve çocuk ihtiyaçlarını karşılamak

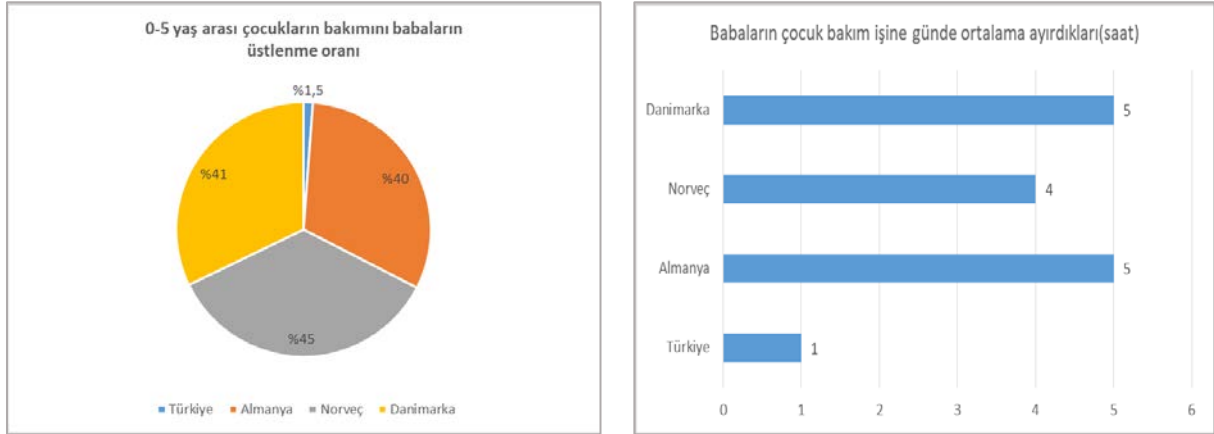
⁵ Çalışmanın detayları için bkz: "AÇEV Türkiye'de babalık konusunda yapılan en kapsamlı araştırmanın sonuçlarını açıkladı!", <https://www.acev.org/wp-content/uploads/2018/01/3.ACEV-Babalik-Arastirmasinin-Sonuclarini-Acikladi.pdf>

⁶ Çalışmanın detayları için bkz: "Babaların Anket Sonuçları", <https://www.almanyabulteni.de/haberler/babalarin-anket-sonuclari>

⁷ Çalışmanın detayları için bkz: "Women and Men in Norway-2018" https://www.ssb.no/en/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/347081?_ts=162df570d58

olarak belirtiliyor. **Danimarka**'da ise Dünya Sağlık Örgütü'nün "Babalık ve Sağlık"⁸ başlıklı araştırma raporuna göre 0-5 yaş arası çocukların bakımını annelerin üstlenme oranı yüzde 42, babaların üstlenme oranı ise %41. Danimarkalı babaların yüzde 81'i çocuk bakımında birincil sorumlunun hem anneye hem de babaya ait olduğunu düşünüyor. Babalar çocuklarına günde ortalama 5 saat zaman ayırıyorlar ve bunun %96'sında çocuklarla oyun oynadıklarını belirtiyorlar.

Tablo-5: Türkiye, Almanya, Norveç ve Danimarka'da Babaların Çocuk Bakımlarını Üstlenme Oranı ve Çocuk Bakım İşlerine Günde Ortalama Ayırdıkları Saat

Yine Yönerge'ye dönecek olursak, ayrımcılığın engellenmesi, eşitlik ilkesinin korunması, çalışma ve aile yaşamının uyumlaştırılması amacıyla özellikle babaları çocuk bakımına daha fazla dâhil etmeyi teşvik etmek için transfer edilemez bir hak olarak babalık ve ebeveyn iznine yönelik düzenlemeleri tekrar ele alıyor. Yönerge tüm AB üye ülkelerinde erkek çalışanların eşinin doğum yapması halinde, i) ücretli babalık izin hakkının sağlanması, ii) babalık ve ebeveyn izni için asgari bir süreyi garanti etmeyi, iii) ücretli babalık izin süresini artırmayı, iv) ebeveyn izni için daha fazla tazminat düzeyi sağlamayı ve v) izin için alınacak zaman dilimini uzatarak, babalar için hem babalık hem de ebeveyn iznini garanti etmeyi öneriyor. Ayrıca kadınlar ve erkekler için çalışma ve aile hayatlarını daha iyi dengelemelerini ve kadınların, erkeklerin bakım sorumluluklarının daha iyi bir şekilde paylaşılmasını teşvik etmelerini sağlamak için kapsamlı bir tamamlayıcı yasal ve politik önlemler paketini ortaya koyuyor. Yasal önlemler, aile ile ilgili izinler ve esnek çalışma düzenlemeleri alanında mevcut AB yasal çerçevesini modernleştirmeyi amaçlıyor. Yasal önlemler;

- Babaların yeni doğan çocukları için en az 10 iş günü ücretli doğum izinlerinin sağlanması,
- Ebeveyn izinlerinin çocuğun 12 yaşına kadar bir yıl içerisinde 2 ay anneye 2 ay babaya olmak üzere toplam 4 aylık periyotlarla güçlendirilmesi ve bu izinlerin yüzde 80'inin devlet tarafından ödenmesi şartının sağlanması,

⁸ Çalışmanın detayları için bkz: "Fatherhood and Health", http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0017/69011/E91129.pdf

- 12 yaşına kadar çocuk sahibi tüm çalışan ebeveynlerin esnek çalışma düzenlemeleri (çalışma saatlerinin azalması, esnek çalışma saatleri ve iş yerinde esneklik) talep etme hakkının genişletilmesi, şeklinde geliştiriliyor.

Politik önlemler ise, üye devletleri desteklemek için bir dizi yasama dışı tedbirleri içeriyor. Bunlar;

- Ebeveynler için ayrımcılığa ve işten çıkarmaya karşı koruma sağlanması (hamile kadınlar ve işten ayrılan işçiler dâhil) ve bakıcılar;
- Esnek çalışma düzenlemelerinin cinsiyet-dengeli kullanımını teşvik etmek;
- Uzun vadeli ve çocuk bakım hizmetlerini iyileştirmek için Avrupa fonlarından daha iyi yararlanılması, şeklinde ele alınıyor.

Sonuç yerine

Toplumsal alanda, aile ve çalışma yaşamlarında eşitlik prensibi temel alınarak aile fertlerinden özellikle anne-baba rolleri üzerine yapılacak uzlaşmalar, i) çocuk bakımı sorumluluğunun kadınlar üzerindeki baskıların kaldırılması, ii) babaya çocukla geçireceği zaman diliminin yaratılması, iii) kadın-erkek arasında cinsiyetçi rollerin dönüşümü, iv) iş-yaşam dengesi, iş üretkenliği, v) istihdam artışı ve bunun yanı sıra vi) kadının toplumsal statüsünü de geliştirecek, vii) anne-baba ilgisinden mahrum kalmayan sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinin önünü açacaktır. Ancak Türkiye özelinde özellikle babalık ve ebeveyn izinlerine yönelik gerçek hedef kitleye ulaşmayan düzenlemeler, çocuk bakımı bahane edilerek özellikle kadın istihdamının esnekleştirilmesine ve güvencesizleştirilmesine neden olmaktadır. Bu nedenle Türkiye gibi ülkelerde sadece kadınların doğum izni, emzirme izni, kısmi çalışma gibi bireysel düzenlemelerin değil, babalar başta olmak üzere tazminat açısından kendilerini bir derece güvencede hissederek verilen ebeveyn iznini de içinde bulunduran, bakım sorumluluklarının çözümünü de kapsayan genel politikaların yeniden ele alınması gerekir. Bu bağlamda yeniden düzenlenen politikalar başta kadınlar olmak üzere ebeveynler üzerindeki toplumsal yükümlülüklerin azaltılması ve sağlıklı nesillerin yetişmesi için çok önemlidir. Devletin yarı zamanlı çalışmaya odaklanmak yerine, doğum öncesi ve sonrasında babaları da içeren ücretli izinlerin artırılması, her iki ebeveyne yönelik dönüşümlü izinlerin düzenlenmesi ve çalışanlara yönelik kurum içi ya da kurum dışlarında devlet/özel kreşlerinin sayılarının çoğaltılması yönünde somut adımlar atması gerekir. Yasa ile getirilen bu yeni düzenlemeler, kadına toplumun bir bireyi olarak zorunlu hakları sağlaması ile zaten olumlu sonuçlar doğuracak; ayrıca eşitsizliği ve ayrımcılığı toplum yaşamından bertaraf eden, çalışma hayatında kadın ve erkeklerin çalışma barışını temin eden, çocuk yoksulluğunu azaltan ve çocukların sağlıklı gelişimini etkileyen koruyucu hakların oluşumuna yardımcı olacaktır.